

**ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ «ХАРКІВСЬКИХ УГОД» ВІД 21
КВІТНЯ 2010 РОКУ**

*Мамонтов І.О.,
старший викладач кафедри політичних
наук Київського національного
університету будівництва і архітектури*

Дослідження проблем правового регулювання відстоювання національних інтересів України у сучасних умовах державотворення виступає пріоритетним завданням сучасної науки в цілому і юридичної науки зокрема. Кризові явища, котрі спіткають українську державу та

суспільство останнім часом, значною мірою пов'язані з проблемами повної реалізації правосуб'єктності української держави як універсального суб'єкту міжнародних відносин. Це характеризується не завжди вигідними договірними умовами, коли погодження позицій української сторони з іншими суб'єктами проходить у складних геополітичних умовах, які зумовлюють невігідні та непопулярні зобов'язання української держави за умовами укладених міжнародних договорів. У цьому контексті актуальності набуває дослідження конкретних прикладів процесу укладення міжнародних договорів Україною у сучасній договірній практиці. Важливим прикладом тут слід вважати найбільш проблемні відносини зі Російською Федерацією як державою, котра здійснює намагання анексувати адміністративно-територіальні одиниці України, зокрема Автономну Республіку Крим.

Саме тому дослідження умов договірного регулювання одного з найбільш складних прикладів двосторонніх українсько-російських відносин – умов перебування російського Чорноморського флоту на території України виступає важливим завданням сучасної юридичної науки.

Проблеми права укладення, застосування та припинення міжнародних договорів досліджувались такими науковцями, як В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін, Ю.П. Битяк, В.А. Василенко, Ю.М. Грошевой, А.Н. Талалаєв та багатьма іншими. Проте, дослідження заме застосування права міжнародних договорів висвітлено у роботах невеликої кількості дослідників, серед яких слід назвати таких науковців, як І.М. Городиський, які розглянули окремі аспекти розподілу і продовження перебування російського Чорноморського флоту в Україні [1, 161 – 167]. Загалом, слід констатувати незначну розробленість даної проблеми у сучасній юридичній науці.

Тому мета даного дослідження зумовлена логікою наукового пошуку і конкретизуються у наступних завданнях: по-перше, охарактеризувати особливості передумов та процесу укладення Угоди між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 21 квітня 2010 року; по-друге, здійснити коментар формальних особливостей Угоди між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 21 квітня 2010 року та визначити ступінь його правомірності згідно норм права міжнародних договорів.

Дослідження передумов, процесу укладення та юридичних особливостей Угоди між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 21 квітня 2010 року [2] дозволяє зробити висновки, коментарі та пропозиції, серед яких найсуттєвішими виступають наступні.

По-перше, передумови укладення Угоди між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 21 квітня 2010 року представлені складним процесом двосторонніх взаємин. Ці взаємини конструювались у погодженні позицій сторін шляхом укладення двосторонніх угод з питань розподілу Чорноморського флоту, визначення статусу майна Чорноморського флоту Російської федерації та України, вирішенням матеріально-технічних та інших питань. Характерною особливістю цих угод є те, що вони входять у суперечності із українськими конституційними нормами, котрі сформульовані так, що дають можливість двозначно трактувати можливість тимчасового знаходження іноземних військових баз на території України. Важливим аспектом українсько-російських угод щодо розподілу та перебування Чорноморського флоту Росії 1995 – 1997 років є те, що нормами угод передбачений механізм продовження перебування російського військового флоту на території України, але попри чинність даних угод та ясність їх умов, 21 квітня 2010 року було укладено нову угоду між сторонами, котра також спрямована на додаткове урегулювання питань перебування російського Чорноморського флоту на території України.

По-друге, юридична характеристика досліджуваної Угоди засвідчує формальні ознаки документу, які відповідають порядку укладення, застосування та припинення подібних угод згідно права міжнародних договорів. Проте, дослідження положень Угоди показало суттєві розходження погоджених позицій у даному документі із національним законодавством. Зокрема, з точки зору національного законодавства дана Угода створює колізії з нормами попередніх договорів з точки зору їх продовження. У той же час у матеріальних нормах присутні нерівноправні умови щодо формулювання розрахунків сторін, у наслідок яких російська сторона може збільшувати ціну на газ, знизка на який іде у рахунок оплати оренди баз чорноморського флоту. У той же час збільшення ціни на транзит російського газу як механізм рівноваги ринкових умов економічних двосторонніх відносин не прописаний. Так само не згадується про можливість підвищення орендних ставок щодо оплати перебування Чорноморського флоту Росії. Це відкриває велику можливість для зловживань російською стороною.

По-третє, порядок ратифікації даної Угоди проходив з суттєвим порушенням національного регламентного законодавства, що ставить під сумнів чинність ратифікаційного нормативного акту. Окрім цього, найбільшої важливості набуває невідповідність самого процесу укладення даної Угоди та її суттєвих умов основоположним конституційним нормам, зокрема частині 7 статті 17 Конституції України. Різничитання значення пункту 14 «Перехідних положень» не

відповідають правомірності укладення подібних умов з огляду на імперативність статті 17 Конституції України та тимчасовий характер пункту 14 «Перехідних положень» Конституції України [3], які мають значення ситуативного колізійного компромісу щодо урегулювання питання військової присутності російського Чорноморського флоту.

По-четверте, дані порушення національного українського законодавства підпадають під регулювання Віденської Конвенції про право міжнародних договорів [4], котра визнає недійсними договори із порушенням норм внутрішнього права особливо важливого значення.

З огляду на вищезазначене, слід наголосити, що Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 21 квітня 2010 року є неправомірною і повинна бути денонсована з дотриманням міжнародного та національного права міжнародних договорів, та найголовніше – з огляду на національні політичні, економічні та гуманітарні інтереси України. Вирішення даної проблеми зумовлене безпосередньо геополітичною кризою щодо Кримського півострову в умовах російської військової агресії та сепаратистських рухів на території Криму зокрема та міжнародною безпекою у чорноморському басейні в цілому.

Список використаних джерел:

1. Городиський І.М. Продовження терміну базування чорноморського флоту Росії на території України: правовий аспект проблеми [Текст] / І. М. Городиський // Наше право. – 2011. – № 1, ч. 1. - С. 161-167.
2. Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України 21 квітня 2010 року № 643_359 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/643_359
3. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/rada/show/995_118